

nille. Nehány évtized óta pedig a francia napi lapokban ily hírekre ismételve akadunk.

Wiborg — az állatgyógyászat tanára Kopenhágában — ismételt kísérletei nyomán — lovak a *Taxus* tisztán adott tüleveleitől megdögölnek; holott azok $\frac{1}{4}$ vagy $\frac{1}{3}$ részig zabbal keverve, nem ártanak nekik.

Valamont de Bomare szerint a párisi fűvészkertben szamarat kötöttek ternyőtiszafasövényhez s ez miután azt megizlelte, rögtön kimult.

Ép oly kevéssé lehet a *Taxus* sarjainak ártalmasságát emberekre nézve kétségbe vonni. A régieken kívül Carrier az újabb időből idéz szomorú példát: egy fiatal leányka sejtető okokból italt főzött magának ily galyacskákból, s ez öt szándéka ellenére a sirba vitte.

Érdekes volna, ha oly vidéken lakó t. szaktársaink, hol a különben igen szép, kemény fáju tiszaternyő még ki nem pusztult, e lapokban közölnék, a mit annak ott netalán tapasztalt veszélyes tulajdonságairól megtudni képesek. Lehet, hogy a fa mérge csak melegebb égalj alatt fejlődik oly hathatóssá s hogy azt hegyeink hűvös árnyában csak szeretve ápolni van okunk; de minden esetre illik, hogy hazánk oly lakóját, melynek életleírásához adatokat a legrégebb idő óta Európa majdnem minden mivelt népe szolgáltatott, közelebbről megismertetni mi is segítsünk.

Néhány szó a len- és kendertermesztésről Magyarországon.

Ha tekintetbe vesszük Magyarország nagy termőterületét, s ehhez aránytalanságban álló termelését, világosan kitűnik, hogy mezőgazdaságunk iparágaival együtt, még a kiskorúság fokán áll. E hátramaradás okai már elég gyakran voltak fejtegetve s főleg az eddig üzött rablógazdaságban, a baromtenyésztés elhanyagolásában, elégtelen trágyakészítésben s annak hiányos használatában, nem különben a gulyáinkat tizedelő marhavészben; de nagy hiba a gabona-termesztés egyoldalú kiváltságolása is termelőink részéről és a kereskedelmi növények termelésének gyakran megrótt elhanyagolása. Pedig tetemes hasznót még a len és kendertermesztés is hajthatna, a mit e helyen szorosabb magyarázat által bebizonyíthatunk.

Magyarország — bár nem a legbiztosabb statisztikai adatok nyomán — átlagosan 570,000 mázsányi kender után 18 frtjával mázsá-

jától számítva 10,260,000 frt., 263,000 mázsányi len után pedig 25 frtjával 6,575,000 frt., és 648,250 mázsányi magért 4 frtjával számítva 2,593,000 frt., összesen pedig mindezen ágak után 19,428,000 frt. értékű terméket nyer, de az saját szükségletét nem fedezi; mert hány milliót adunk ki évenként irhoni, hollandi, rumburgi, sléziai sat. vászonyért, és ha ezen kiadásokat fonó és szövőgyárak hiányában nem is korlátozhatnók oly hamar, mindamellett lehetséges Magyarországon — sok vidékeinek kedvező fekvésénél fogva — a len- és kendertermesztést — jó eredménnyel üzni.

A birodalmi központi statisztikai bizottmány jelentése szerint Cseh-, Morvaország és Sléziában egy lennel miveltségen hold jövedelme 96 frt. brutto, vagy egy magyar hold után 72 frt., és a költségek adó- és földbérrel együtt 24 frtra számíthatók; e szerint 1 magyar 1200 négyszögölű hold után 48 frt. tiszta nyereség maradna.

Magyarország 22,759,431 holdnyi szántófölddel bir, és feltéve, hogy e terület csak 22-ik részén természeténél fogva fonalnövényeket, erre szükségkép 1,034,520 hold esnék, mi minden hold után 48 frnyi tiszta haszonnal számításba véve: 49,056,960 frtot tenne. A mostani termelés 19,428,000 frtig terjed, s így 29,638,960 frnyi többlet kerül ki, a nélkül azonban, hogy az olajpogácsa mind takarmány-, mind trágyaféle értékét számba vettük volna.

Az áztatás eddigelé nagy akadálya volt a fonalnövények kiterjedtebb művelésének; de miután ez most gyárakban történhetik, és a mezőgazdának csakis szárított kender- vagy lencsát kell oda szállítania, mint ez Teschen vidékén s más helyeken történik, e hátrány is elenyészik. Legcélszerűbb tehát ez a nagybirtokosra nézve, mint-hogy a közönséges víz- vagy harmatáztatás nagyobb területen, például 300 holdon, nem volna alkalmazható s alig lehetne e munkához a szükséges napszamosokat megszerezni; miszerint tehát vagy a termelő kényetnék saját költségén gyárt állítani, vagy több szomszédos földbirtokos közösen olyat építeni, vagy végre kénytelenek lennének mind a gyár állítását, mind vezetését egy szakértő iparosra bízni, és ennek folytán a földbirtokosok szerződésileg leköteleznék magukat évenként egy bizonyos területet len- vagy kenderrel bevettetni és a szárított szálat, maggal vagy mag nélkül a termék szoros osztályozása és kitalált jóság szerint kész fizetés mellett a gyárakba szállítani.

Mint a tapasztalás bizonyítja, a megtakarítások lehető legnagyobb tekintetbe vételével ily gyár felállítása épületek s gépekkel együtt, melyben 300—400 hold termése feldolgozható, 12,000 frnyi

költséget igényel. — Ily gyárban 8000 mázsányi kendert lehet áztatni, törni és gyaratni (fésülni) ez 3 frtjával mázsánként számítva 24,000 frtnyi értéket képvisel, az alaptőkének 5%₀ kamatja és 5%₀-os koptatás 12,000 frt. után 1200 frtot teszen, tüzanyag és regie 3000 frt., 5%₀ kamat 27,000 frt. üzlettöke után pedig 1350 frt., s így összesen az évenkénti kiadás 29,550 frt. volna. Ennek ellenében kiderül, hogy 2500 mázsa kender, mint előbb említve, 18 frtjával mázsájától számítva 45,000 frtot teszen, ehez járul 1800 mázsa mag csak 4 frtjával számba véve 7200 frt., összesen pedig 52,200 frt., ebből 29,550 frtnyi szükséglet levonva, végre minden költség leszámolása után 22,650 frt. tiszta nyereség marad.

Ha tehát egy földbirtokos maga gyárt építene, akkor az — 400 mivel hold után 48 frtjával holdjától számítva 19,200 frtot, a gyártás által pedig 29,550 frtot, vagyis összesen 48,750 frtot nyerne.

Ezen adatok Német- és Angolországban gyűjtött tapasztalásokon alapulnak; és ha az eredmény nem lenne is nálunk oly kedvező ily gyáraknál, tényleg mégis áll az, hogy azok sokat jövedelmeznek és képesek a mezőgazdának nagy előnyöket nyújtani.

(M. A. É.)

Közli *Halász Aladár*.

A bogsák számtani elmélete.

A szénégető, ki első lehelletét is a jóillatu fenyvesek üditő légkörében szívá s ki az égnek nevezett kékboltozatot is csak a bogsák füstös köréből ismeri, számítás nélkül is jól tudja, hogy a vidékén szokásban levő szénitésnél mekkora átmérőt, vagy mily magasságot kell adni a bogsának; azonban az erdei életbe lépő kezdő és gyakoronok s akár erdész is jöhetnek oly helyzetbe, ha már pontosan és némely esetben kár nélkül is akarnak eljárni, hogy a számítást kell segélyül venniök, s ez okból jónak tartom e lapok hasábjain a bogsák számtani elméletét oly röviden mint a milyen az a valóságban és a mily jól a gyakorlatnak is megfelel, közleni.

A szénbogsá alakja a mértani testek közül leginkább a paraboloidnak felel meg s ezért ha amannál ez utóbbi kiszámítási képletét veszszük alkalmazásba, a valóságot leginkább megközelítő eredményhez jutunk.

A bogsák számításánál szükség ismernünk elébb az azok alapját képező kör területét, melyre a mértan következő képlete szolgál: $s^2\pi$ hol s a kör sugarát lábokban és π az átmérőnek a kör körületé-